

POKORNIE (328) *av*

pokornie (324), **pokorno** (3), pokornie *a.* pokorno (1); pokornie : pokorno *OpecŻyw* (46:1), *WróbŻółt* (2:2).

Oba o oraz e jasne (w tym w pierwszym o 1 r. błędne znakowanie).

comp i sup (1+2) -pokorniej (3); -éj (1), -(e)j (2); sup nã- (1) ModrzBaz, naj- (1) Mącz.

Sł stp, Cn notuje, Linde bez cytatu.

Z poczuciem własnej niższości, uniżenie, ulegle; humiliter Vulg, HistAl, Mącz, Calep, JanStat, JanPrzyw, Cn; suppliciter Mącz, Modrz, JanStat, Cn; demisse, summisse (submisse) Mącz, Calep, Cn; abiecte, lente, mite, placide Mącz; modeste, remisse Calep; demisso a. humili animo Cn (328) : BierEz P3, F4, I3v, P, Q3v; PRzebywaiątz tam [Jezus] z matuchną ij z Iozefem/ ieffcże pokorniéy niż przed okrczeniim/ zlekka poczał sie obiawiazt swiatu OpecŻyw 39v; A pán Iezus iako baranek cichy odpowiedział ijm pokornie rzekątz [...] OpecŻyw 65, 8v, 9, 10v, 11, 18 (27); PatKaz II 85; TarDuch B6v; Ieftlim nie pokorno trzymał o sobie alem podnofił dużę moię. WróbŻółt 130/2, L5, rr2v; wnidzmy do przybytkow tych gdyż ye sobie ták obrał á położmy sie pokornye miáfto podnořzkow przed nogi iego. RejPs 199, 62, 68, 145v, 198v; RejKup cc7v, dd6, dd8v; MurzNTSekl A2; Czego jeřliřmy my przyczyną są albo bywali, miłościwey łasce WKM Panu swemu pokornie polecamy ku rozsądku. Diar 75, 71, 73; DiarDop 98; LubPs Kv; Leop Ps 130/2; BibRadz 1.Mach 11/49; Terram intuens modeste, Spuřciwřzy pokornie oczy k ziemi. Mącz 468a, 159c, 161d, 305d [3 r.], 480a; HistRzym 19v, 132v; RejPos 1, 4 [2 r.], 85v, 147v, 230 (9); KuczkbKat 335; RejZwierc 170; SkarJedn 249, 262, 333; Tá k zmiękcżony y przeřtrářzony Attila/ wřzytko pozwolił: y pokornie cżcżąc ř. Leoná/ wnetże się ná z ad wojřku wroćić do Węgie r ořkazał. SkarŻyw 318; Pokornie leżacemu w pokucie zá grzechy odpuřcżone: rořká zuią mu/ á by wřtał cżynić dobrze SkarŻyw 337, 86, 111, 118, 165, 203 (16); ArtKanc E9v, L20v, S4v; Calep 491b, 668b, 810b, [1019]a, 1029b; GórnTroas 38; LatHar 111, 258, 336, 348, 501, 539; WujNT przedm 27, s. 267; Kápłáńłkie řluzby řwe Miłościwey łářce Wářzey K. M. pokornie oddawam. PowodPr 3; SkarKazSej 680b; [POrtulanka [= odźwierna] [...] ma veřřzecz kto ieffh y pokorno řpitacz czego by cżciał. StatNorb 50v].

W połączaniach szeregowych (3): dobrotliwie/ miłosciwie ij pokornie řnimi rozmáwiał OpecŻyw 40, 60v; Mącz 302b.

W przeciwstawieniach: »pokornie ... hardzie, z wielkim majestatem« (2): RejPosWstaw 22v; á iego [ludu] tę obyczay ieff/ ábo pokornie niewołą crierpi/ ábo hárdzie rořká zuiie GórnRozm M3v.

W porównaniu (1): POwiem ci o tych [Chocimirskich] iáwnie cżo ie Koty zowař/ [...] Iże nie rád zi drapią cżybá te co řřzkodzą/ Acz wáłnie tá k pokornie iák Kotowie chodzą. PaprPan Z2.

W charakterystycznych połączaniach: pokornie chodzić (2), czekać (oczekawać) (3), dać się w łaskę (puścić się na łaskę) (2), dać się w moc, iść (przyść) (5), (u)jechać (4), leżeć w pokucie, mówić (4), nawiedzać, nosić krzyż, odda(wa)ć (się) (3), odpowiedzieć (odpowiadać) (2), ofiarować (2), pełnić, poddać się (2), polecać (się) (3), położyć się (2), powiedzieć (powiedać) (3), pozdrowić (2), przystąpić (4), pytać, rzec (8), siedzieć (3), skłonić głowę, stać (2), spuścić oczy ku ziemi, szyję schylić, śpiewać, uciec (uciekać) się (2), ukazować (2), upominać (2), ustąpić, wołać (2), wstać, wychodzić, wyzna(wa)ć (2), zalecać (2); wielmi (wiele) pokornie (3).

Zwroty: »pokornie ci(e)rcpieć (*a. zcirpieć, a. wycierpieć*)« [szyk zmienny] (7): gdy Dionifius okrutny nan [Arystypusa] plunął, to on pokornie zcirpiał *BielŻyw* 56; *RejPs* 66v; *Lente ferre iniurias*, Pokornie cierpieć krziwdy. *Mącz* 188d; *HistRzym* 124v; *SkarJedn* 322; *SkarŻyw* 243; *GórnRozm* M3v.

»pokornie dziękować (*a. podziękować*)« [szyk zmienny] (13): *OpecŻyw* 9v, 68v, 87v; *RejPs* 162; *RejJóz* N8v; *RejKup* g7v, f8, ee2v; *Suppliciter et demisse gratias agere*, Pokornie dziękować. *Mącz* 226a; Tedy Apollon w tey iedyney płáchcie/ fwemu gośpodarzowi pokornie podziękowawłzy/ poźdedł ná grę. *HistRzym* 12; *HistLan* Ev; *KarnNap* D4; Iákoż y zá to pokornie dziękuie/ Co/ z twey pilności/ káždy dzień náyduie *GrabowSet* X3v.

»pokornie kłaniać (*a. pokłonić*) się« [szyk zmienny] (3): Małż się pokornie pokłonił/ Prośbę ku Bogu vczynił. *BierEz* P3v; powolni v. K. m. a fluga przyacziela v. K. m. konyvłchi Fvłłfein v. K. m. sye kłania pokornie *LibLeg* 10/16, 10/66v.

»pokornie się modlić« [szyk zmienny] (5): *OpecŻyw* 99, 103; *KrowObr* 101; Tám fie modlił pokornie [Salomon]/ y czynił ofiary/ Iáko był s Páńfkiey woley dawny zwyczaj ftary. *RejWiz* 184; *SkarŻyw* 490.

»pokornie padać (*a. upaść*), padający« [szyk zmienny] (2:1): Y vpadłzy ná ziemi pokornie ná oblicza fwoie [*ceciderunt in faciem super terram*]/ trąbili w trąby *BibRadz* 1.*Mach* 4/40; Tych którzy pokornie przed oycem mym pádáli/ Sercá iádowitégo iáńniełmy doználi. *GórnTroas* 26; *LatHar* 622.

»pokornie pokłęknać (*a. pokłękać*), padać (*a. upaść*) na kolana« (4:2): Matuchna téż pokornie pokłęknęła/ a zaplakawłły rzewno/ fynácžka oblapila *OpecŻyw* 36, 24, 26v, [80], 92; A pothym pokornie vpadł ná koláná fwoie przed nogámi iego. *RejPos* 177.

»pokornie się poniżać« (1): O dziwny robotniku: o nieflýchány do roboty Iofephow towarzyszyzu: tyś vrobił niebo y ziemię y co ná nich ielł/ á ták fię ná náłz przykład pokornie iáko ieden rzemieśnik vbogi/ poniżałz. *SkarŻyw* 245.

»pokornie ((na(i))pokorniej) prosić (*a. dopraszać się*), uciekać się z prośbami, żądać; pokornie proszący« = *supplicare* *HistAl*, *Mącz*, *Calep*, *JanPrzyw*; *supplicans* *HistAl*, *Mącz*; *humiliter deprecari* *HistAl*, *submisso supplicare*, *supplicibus verbis orare* *Mącz*; *suppliciter petere a. rogare* *Modrz*; *humiliter a. suppliciter supplicare*, *precibus supplicibus instare* *JanStat* [szyk zmienny] (136:4:1;6): PAnye boze oycze włłechmogaci [...] cyebye pokornye prośła abi mnye fludze fwemu. N. raczil dac [...] odpuczenye włłitkych grzechow mogych *BierRaj* 16; *BierEz* H2; *OpecŻyw* 17v, 29v, 38, 99, 152v [2 r.], 174v; *PatKaz I* 18v; *PatKaz II* 86v; *ZapWar* 1528 nr 2457, 1535 nr 2413, 1545 nr 2646; *TarDuch* Dv; *WróbŻołt* Y2; Przetho prośzym y pokornie zadami v.m. abi v.m. raczil vczinicz jako pan Chrześczyansky dla naschey prozbi abi vm my vczynyl sprawiedlywołcz *LibLeg* 10/123v, 10/63, 63v, 124, 125, 11/168, 168v [2 r.], 169; PRofimy pokornie náłz miły panie: aby vmyfli náłfe raczył ku łobie łaskawie obrocic *RejPs* 34, 58, 76, 94, 102, 105v (14); *RejJóz* M2 [2 r.]; *RejKup* e8; Włpomnicie ižefcie tho zwycięłtwo z boskiey opátrności wzięli/ nam téż pokorn(i)e prośzącym miłofierdzia wálžego vžycžcie *HistAl* F5v, C7, E6, F7; *MurzHist* C4, N2; A tak to samo, že IchM poprawienie w sobie bronili, a my znając, iż jest barzo i potrzebne i pożyteczne, żeśmy się go dopraszali pokornie u WKM naszego MP *Diar* 71, 45, 47, 74, 84, 87, 89; *DiarDop* 105; *LubPs* ee5; *GroicPorz* B2; *KrowObr* 2v, 67, 82v, 203v; *BibRadz Ps* 27 arg; *BielKron* 204v; *Supplicibus verbis orare*, Iák ná ypokorniey [!]

może być prosić. *Mącz* 305d, 227b, 305d [3 r.]; *SarnUzn* A3; *RejPos* 17, 37v, 125, 133v, 164v (11); *BielSat* [I4]v; *KwiatOpis* A2v; *HistLan* E2v; *KuczbKat* 200, 360; Trzebá tedy nam włyftkim vćiekáć fie s prózbámi pokornie ku Pán^v Bogu *BielSpr* 76; *WujJud* b3; *WujJudConf* 18; *RejPosWstaw* [143²]v; *CzechRozm* 60; *KarnNap* D4v; y Bogá co napokorniey próšmy/ áby dopomogł vsílowaniu nářzemu. *ModrzBaz* 127, 23v, 66, 144; *SkarJedn* 129; *SkarŻyw* 113, 293, 462, 473, 558, 571, 596; *ReszPrz* 159; *BielSjem* 14; *ArtKanc* D11v, I17; *Calep* 1034b; O Włzechmogący wieczny Boże/ próšimy pokornie máieřtatu twego/ ábyřmy ták byli / czyřtym řumnieniem/ zá twoią řpráwą tobie oddáni *LatHar* 403, 11, 24, 55, 88, 181 (19); *KořakCath* A2v; *KořakSzczęřł* A2v; *WujNT* 430; *WysKaz* 3; y próřili pokornie/ áby ten przywiléy nářzą Króřewřką pieczęćią raczyřliřmy odnowić y potwiérdzić *SarnStat* 249, 198, 353, 947; *SiebRozmyřł* Bv; *KlonKr* E4; *KlonKrGum* Av; *SkarKaz* 82b, 581b; *VotSzl* Fv; *CzahTr* G2v, G4, H3v; *KlonFlis* Bv; *RybWit* [A2].

»pokornie przyjąć (a. przyjmować)« [szyk zmienny] (3): A tak panie gdyż tak raczyřz/ ia pokornie przymuię Ten nędzny řtan od twey łaski/ a wiernieć zań dziękuie *RejJóz* C4; *SkarŻyw* 166, 372.

»pokornie służyć« (1): Iezu ktorys nie czelnieć panować/ ale pokornie fluzić y nařlugować prziędeřł *TarDuch* B6v.

»ubłagać pokornie« (1): Ieřłize w tym řywocie/ á zá czářu řwego/ Nie vbłagařz pokornie tu Pána řwoiego. Pewnie cie w tym vpewniam/ á wierzyć mi możeřz/ Ze czyřcem ni odpuřtem řobie nie pomożeřz. *RejWiz* 163v.

»pokornie się unizyć« (1): Włzákoż on [Dawid] řtanu řwego nic tem nie vbliżyřł/ Iz fie ták przed Pánem řwem pokornie vniżyřł. *LubPs* A6.

»pokornie znosić« [szyk zmienny] (3): A coż rozumieřz o tych nędzniczkoch/ ktorzy řtátecność wiáry řwoiey dzyerżá Pánu řwemu/ á znofzá pokornie káźde náwiedzenie od niego *RejPos* 243v, 264, 265v.

Szeregi: »łaskawie i (a) pokornie« (4): *OpecŻyw* 29v, 38; Iezu ktorys gich nogi tak łáskawie á tak pokornie vmywać raczyřł. *TarDuch* B8v; *SkarŻyw* 292. [Ponadto w pořáczeniu szeregowym 1 r.]

»pokornie i naboźnie« (1): áby [...] [Pan Bóg] nas od nieprzyiaćiořł nářznych řtrzedz y bronieć raczyřł/ o to iego řwiętey miłóřci pokornie y naboźnie włyřłcy próřie mamy. *VotSzl* Fv.

»pokornie i pořłusznie« = *devote et humiliter JanStat, JanPrzyw* (2): Ieřczce tákowe ich řá ku nam zařługi y *merita*, że [...] z nich iednego [...] řobie po czařu řywotá nářžego zá Króřa [...] pokornie y pořłuznie przyięřli *SarnStat* 9 [idem] 890.

»skromnie, (i) pokornie« [szyk 4:1] (5): *Mącz* 225a, 226a; iz gdy pilnie rozmyřłáię/ że cokolwiek máię/ tego z łářki y z dářu Duchá S. dořtáři/ tedy poczynaię řámi o řobie řkromnie y pokornie rozumieć *KuczbKat* 65; *CzechRozm* 211; *SkarJedn* 322. [Ponadto w pořáczeniu szeregowym 1 r.]

»pokornie, (i, a) unizienie (a. poniźenie)« [szyk 3:3] (6): Z tym řám řiebie y grzeřzne modlitwy moie do łářki W.K.M. poniźenie y pokornie zářecam. *SkarŻyw* A2v; *Calep* 303b, 910a; *KořakSzczęřł* A2v; Pokornie y vniźenie řię W. K. M. łářce zářecam. *SkarKaz*)(4v; *CzahTr* G2v.

a. *W pokornej postaci* (3) : *BierEz* L; Bo y řzára řukienká kiedy w poczćiwořci/ Nadobnie vmie zdobieć káźdego zacnořci. Bo pokornie mářuią cnotę nie w řáianie *RejWiz* 6; Pan ácz fie pokornie vkařářł/ ále dořyć czynię řtanowi řwemu krolewřkiemu. *RejPos* 9v *margin*.

b. O zwierzętach (1) :

Zwrot: »pokornie się łąsić« (1): á koń theż nátychmiałt iął łie przed nim thák pokornie łąsić/ iáko gdy pies przed pánem łwym ták też koń przed Alexandrem [*sicut ... canis coram domino suo, sic equus coram Alexandro parebat.*] *HistAl B.*

Synonimy: cicho, cierpliwie, poniżenie, skromnie, uniżenie.

Cf NIEPOKORNIE

JDok